

Naqqiut

UPA2019/61-imut akissuteqaat 08-05-2019-imeersumut taarsiut
(Oqaaseqaammik naqqiuteqarneq peqqutigalugu)

Qitiusumik kiassaateqarfinnik kissarsuuteqarfinnillu Namminersorlutik Oqartussanit toqqaannangitsumik toqqaannartumilluunniit pigineqartunik atuisinnaanerup Nukissiorfinnut kingusinnerpaamik 1. januar 2020-mi tunniunneqarnissaanik qulakkeerinnequllugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Atuisinnaanerup nuunneqarnera ilutigalugu kiassaateqarfinni aningaasat uninngasuutit Nukissiorfinnut nuunneqassapput. Atuisinnaanerup nuunneqarnerani atortulersuutit aserfallatsaalineqarnissaannut pisussaaffiit atuuttut allanngortinneqassanngillat atortulersuutillu piumasaqaatit Naalakkersuisunit aalajangersarneqartut naapertorlugit aserfallatsaalineqartussaassapput.

Inatsisartuni ilaasortat Anders Olsen, Siumut, Pele Broberg, Partii Naleraq, Nikkulaat Jeremiassen, Siumut aamma Justus Hansen, Demokraatit

Akissuteqaat

(Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Iisimatusarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerinnineq

Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigissavakka Inatsisartuni ilaasortat Anders Olsen, Siumut, Pele Broberg, Partii Naleraq, Nikkulaat Jeremiassen, Siumut aamma Justus Hansen, Demokraatit siunnersuutaat pillugu. Siunnersuut aqutigalugu Naalakkersuisut peqquneqassapput qularnaassagaat kiassaateqarfiit aamma taakkua ataaniittut qitiusumik ingerlatsiviit Namminersorlutik Oqartussanit toqqaannartumik aamma toqqaannangitsumik pigineqartut Nukissiorfinnut kingusinnerpaamik 1. januar 2020 tunniunneqassat.

Nuannaarutigaarput Inatsisartut sanaartornermut ataatsimiititaliat suliassaqarfimmut annertuumik soqutiginnimmat, Namminersorlutik Oqartussat kiassaateqarfinnut taakkualu ataani ingerlatsivinnut tunngatillugu, ingerlatsinerullu immaq suli annerusumik naammassisaqarfiusinnaaneranut sipaaruteqarfiusinnaaneranullu.

Naalakkersuisut politikkianni suliat pingaaruteqartut ilagaat qularnaassallugu naammassisaqarfiusumik isumannaatsumillu kiassaanermik pilersuisoqarnissaa. Erngup nukinga aamma teknologiit nutaat nunatsinni sumiiffinni tamani kiammik pilersuinermi ilaassapput, tamatuma teknikkikkut ingerlatsinikkullu ajornarunnaariartornera ilutigalugu aqqissuussaasumik, aammalu nunatsinni inuiaqatigiit aningaasarsiorneranni oqimaarsaataangitsumik naammassineqarsinnaaleraangat.

Naalakkersuisut Nukissiuuteqarnermut aamma Imermik pilersuinermut immikkoortumi pilersaarutaata ilaatut suliaqartoqassaaq aalajangiinissamut tunngaviusussamik, qitiusumik kiassaateqarfiit tamarmik Nukissiorfinnut tunniunneqarnissaat pillugu.

Nukissiorfiit siunnersortit avataaneersut pingasut ikiortigalugit, Masanti, Rambøll aamma Orbicon piffissami 2017-imiit 2018-imut pisortat kiassaateqarfiutaat taakkualu ataaniittut qitiusumik ingerlatsiviit katillugit 657-it qanoq issusaat nalilersuiffigisimavaat. Siunnersortit taakkua immikkuullarissunik kiassaateqarfiit taakkualu ataanniittut qitiusumik ingerlatsiviit illoqarfinni: Nanortalik, Qaqortoq, Narsaq, Paamiut, Nuuk, Maniitsoq, Sisimiut, Kangaatsiaq, Aasiaat, Qasigiannugit, Ilulissat, Qeqertarsuaq, Uummannaq, Upernavik, Qaanaaq aamma Tasiilaq qanoq issusaannik nalilersuiffigisimavaat.

Nukissiorfiit ilanngullugu ilisimatitsissutigaat, suliaat ilaatigut ilagigaat avatangiisinut tunngasumik isiginiagassat asbest-imik piiaanissaq aammalu uuliaasiviit erngartunngulersut ukiullu 20-it sinnerlugit pisoqaassusillit taarsorneqarnissaat.

Nukissiorfiit ersarissumik isumagaat aserfallatsaaliinikkut kinguartooqqasoqartoq kiassaateqarfiit taakkualu ataanniittut qitiusumik ingerlatsiviit tiguneqarnissaanni. Kinguartooqqaneq tamanna aaqquissuussamik suliarilluagaasumillu takusaasarnertigut kiassaateqarfinnik taakkualu ataanniittunik qitiusumik ingerlatsivinnik avataaneersut siunnersortit siunnersuisartullu pingasut ikiortigalugit naatsorsorneqarsimavoq.

Pitsaassutsumik nalilersuinerup ersersippaa Namminersorlutik Oqartussat pigisaasa kiassaateqarfiit qitiusumillu ingerlatsiviit ataaniittut pitsaassusaat assigiinngisitaartuusoq. Sanaartornikkut aningaasaliissutissat tamarmiusut Kangerlussuaq aamma Narsarsuaq ilanngunnagit 133,6 mio. kr.-it missaannik annertussuseqassaaq, sanaartukkat aserfallassimasut iluarsaakkumallugit, tamatumani aamma avatangiisinut tunngatillugu pitsanngorsagassat, assersuutigalugu asbest-iaaneq aamma uuliatankit ernganngujoortut ukiullu 20-it sinnerlugit nutaanngissusillit taarsorsornerinut.

Nukissiorfiillu aamma Kangerlussuarmi Narsarsuarmilu kiassaaneq ilanngullugit tigussappatigit tamanna ilassutitut 31,6 mio. kr.-inik akeqassaaq.

Sanaartornikkut aningaasaliissutissat eqqaaneqartut saniatigut ingerlatsinermut atatillugu aningaasaliissutissanik killeqartunik 7,6 mio. kr.-it missaannik annertussuseqartunik pisariaqartitsisoqassaaq.

Nunatsinni sumiiffinni tamani kiassanermik ingerlatsineq taamaasilluni 172,8 mio. kr.-inik aningaasaliiffigineqarnissamik pisariaqartitsiviussaaq. Tamakkiisumik innaallagissamik, imermik aamma kiammik pilersuineq Kangerlussuarmi aamma Narsarsuarmi tunniunneqassappata tamanna 243,8 mio. kr.-it missaannik naleqassaaq.

Ataatsimut isigalugu Nukissiorfiit atuisuisa kiffartuunneqarnerat qaffasissuuvoq. Taamaattumik pingaaruteqarpoq, kiassaateqarfiit taakkulu ataaniittut Nukissiorfiit tigusassarigunagaat, Nukissiorfiit atortuutaat sinnerinut pitsaassutsumikkut naligiissilernissaat, akuerineqarsinnaasumik sillimaniarnikkut naleqartumik ingerlatsineq ingerlaannarsinnaaqullugu, ilutigisaanillu avatangiisinut tunngasumik piumasaqaatit naammassineqarlutik.

Nukissiorfiit ingerlalluartumik imermik pilersuineq suli qulakkiissagunikku, qaffasissumik pilersuisinnaanermut qulakkeerinnittumik, taakku kiassaateqarfiit aserfallatsaalineqarsimasut 657-it taakkulu ataaniittut namminersorlutik oqartussanik pigineqartut, Nukissiorfiit atorsinnaallugit tigusassarigunagaat, pitsaassusaasa qaffanneqarnissaat pisariaqavippoq.

Taakku namminersorlutik oqartussanit pigineqartut 657-it kiassaateqarfiit taakkualu ataaniittut, Nukissiorfimmiit 21 mio. missaannik ukiumut aningaasartuutigineqarnissaat naleqassasoq.

Kiassaateqarfiit taakkualu ataaniittut qitiusumik ingerlatsiviit atorsinnaanerisa tiguneqarnissaa taamaasilluni kinguneqassaaq aningaasaliissutissanik ilassutinik aningaasanut inatsimmi immikkoortitsisoqarnissaanik, Nukissiorfiit kiffartuussinermut isumaqatigiissutaat annertusiumallugu.

Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut kiassaateqarfiit aamma taakkua ataaniittut qitiusumik ingerlatsiviit akisussaaffigineqarnerat Nukissiorfinnut tunniunneqassappat pisariaqarpoq qularnaassallugu pisariaqartumik aningaasaliissutissat ilanngunneqarnissaat. Taamaaliortoqangippat tunniussinermi Nukissiorfiit aningaasaqarnerat ajorseriartinneqassaaq, tamatumalu kingunerissallugu nunatsinni sumiiffinni tamani akinik qaffaanissat, taamalu atuisartut akiligassamik tamatuminnga akiliisinneqassallutik.

Piffissami matunani Naalakkersuisut aamma kommunit akornanni isumaqatigiinniartoqarpoq ineqarnermut suliassaqarfiup kommuninut tunniunneqarnissaa pillugu. Pissusissamisoorluinnarpoq kiassaateqarfiit taakkualu ataaniittut ilanngullugit tunniunneqarnissaat suliami tassani ilanngunneqassappat. Ataatsimullu isigaluni tamatumunnga atatillugu isumaqatigiinniarnerni taakkunani pisariaqarpoq qularnaassallugit ingerlatsinermut aamma sanaartornermut aningaasartuutissat, kiassaateqarfinnut ataaniittuullu ingerlatsivinnut Namminersorlutik Oqartussat pigisaannut atatillugu.

Suliassaqarfimmi tassani suliat aallaaveqarput iternga tikillugu inissianik ingerlatsiviup nalilersuivigineqarneranik, taaguuteqartumik “Inissianut pilersaarutitut tunngaviusut”. Tamannalu ilaatigut ingerlanneqarpoq Naalakkersuisut kommuninik oqaloqateqartarnerinik Naalakkersuinikkut ataqatigiissaarisooqatigiinni januar 2019-imi.

“Inissianut pilersaarutitut tunngaviusut” iluanni ilaapput qulaajaalluni suliat maanna ingerlatsinermi killiffiusut pillugit, siunissami pisariaqartitsineq pilerumaartoq, inuiaqatigiit ukioqqortussutsimikkut qanoq agguataarsimani aamma aningaasaqarneq. Suliat taamaasillutik annertunerupput Namminersorlutik Oqartussat attartortsittakkanik inissiaataasa kommuninut tunniunneqarsinnaaneriniit, kisiannili tamannarpiaq suliani qitiusumik inissisimavoq.

Isumaqarluarpoq kiassaateqarfinnut taakkualu ataani ingerlatsivinnut tunngasumik suliassaqarfiup isumaqatigiinniarnerni Nukissiuuteqarnermut Imermillu pilersuinermit suliassaqarfimmi immikkoortumut tunngatillugu ingerlanneqartuni akulerunneqarnerat ataqatigiissaagaasumik.

Tamanna tunuliaqutaralugu Naalakkersuisut matumuuna imaattumik allannguutissatut siunnersuuteqassapput:

”Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, Naalakkersuisut peqquneqassasut qularnaassagaat siunissami piginnittuuneq aamma ingerlatsinermut akisussaaneq (Kiassaateqarfinnut qitiusunut) toqqaannartumik aamma toqqaannanngitsumik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut kiassaateqarfiit taakkualu ataanniittut, pisortat inissiaataasa attartortsittakkat ingerlanneqarnerisa nuunneqarsinnaaneri kommunitut isumaqatigiinniutigineqarnerannut ilanngunneqassasut. Suliassaqarfiup nuunneqarneranut atatillugu aningaasaqarnikkut suliat kingunerisassaat kommunitut ataatsimoortumik tapiissutit isumaqatigiinniutigineqarnerannut ilanngunneqassaaq”.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuut Inatsisartunut suliassanngortipparput.